

Rätt för klimatet

Klimaträttsutredningens slutbetänkande



Utredningen och uppdraget



Klimaträttsutredningen

- Särskild utredare Anders Danielsson
- Sekretariatet:
 - Huvudsekreterare Monica Daoson, jurist
 - Li Axrup, jurist
 - Fredrik Holstein, miljöekonom
 - David Mjureke, civilingenjör
 - Ina Müller Engelbrektson, jurist
 - Anders Roth, tekn. lic.
 - Alexandra Venander, jurist
- Expertgrupp och dialogmöten med intressenter

Uppdraget

- Se över all relevant svensk lagstiftning så att det klimatpolitiska ramverket får genomslag
- Delbetänkande om miljöbalken, SOU 2021:21
- Tre områden i slutbetänkandet, SOU 2022:21
 - Främja bidrag till klimatomställningen
 - Underlätta byggande av elnät
 - Transporteffektivt samhälle

Främja bidrag till klimatomställningen



Främja bidrag till klimatomställningen

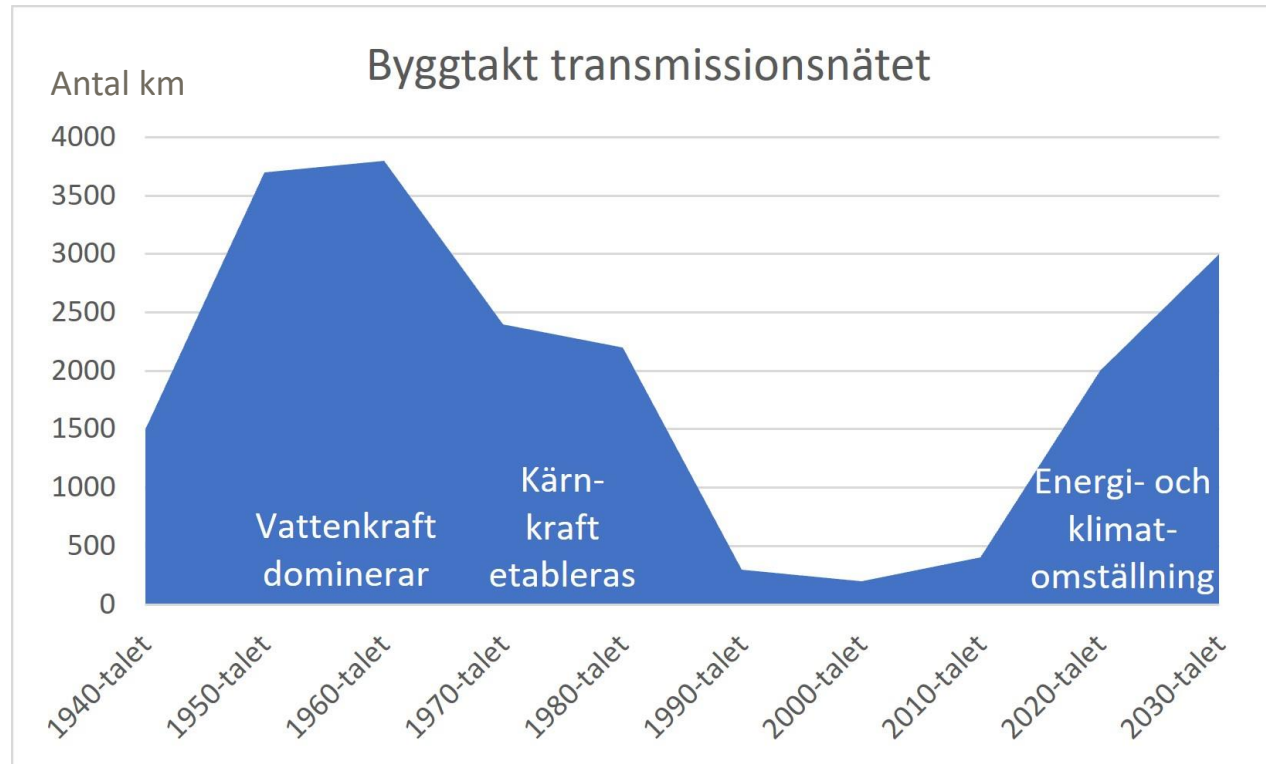
- Fler tillstånd och gå snabbare att få det
- Begränsat rättsligt utrymme för fler tillstånd

- ✓ Delbetänkandet
- ✓ Klimatanpassad platsvalsregel
- ✓ Förordar inte avvägningsregel eller andra ändringar i MB
- ✓ Snabbare prövningsprocesser, vägledning från Försvarsmakten, sektorslagstiftning

Underlätta byggande av elnät



Behovet av att anpassa elnätet



Historisk anpassning av elmarknaden och elsystemet bl.a. till förändringar av

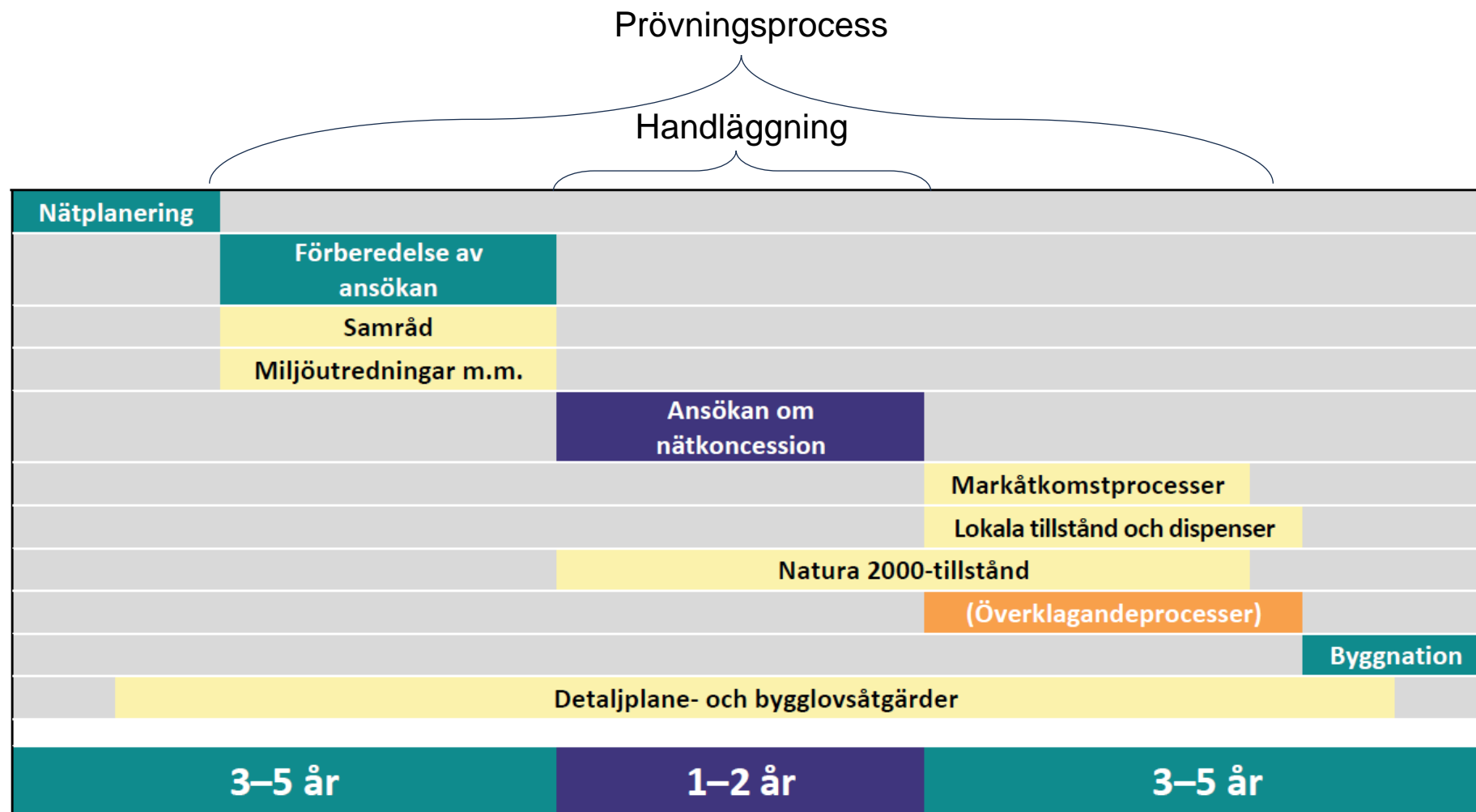
- Förbrukningsmönster; ökat el- och effektbehov
- Produktionsmix; mindre planerbar, annan kraftelektronik
- Flöden



Behovet av att förnya elnätet

- Till 2045 förväntas ungefär hälften av det befintliga transmissionsnätet och regionnätet nå sin tekniska livslängd och behöva förnyas.
- Av de investeringar som planeras de kommande tio åren i transmissions- och regionnätet berör ungefär 60 procent befintligt nät.

Utbyggnadsprocessen



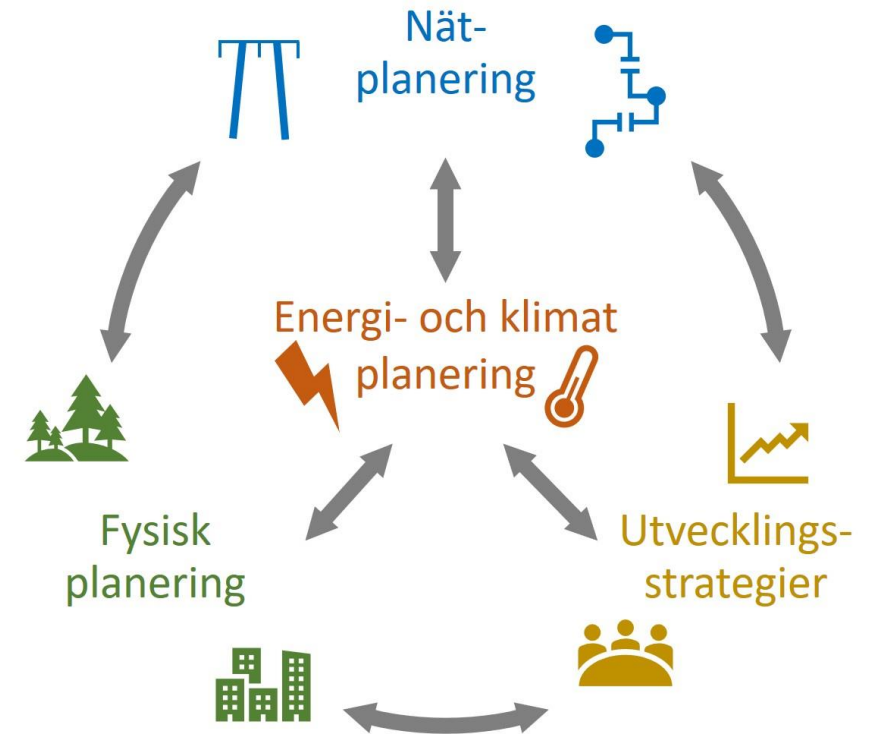
Källa: Egen bearbetning utifrån Elektrifieringsstrategin.



Utredningens förslag – planering

I planering som rör elnät behöver större hänsyn tas till elektrifieringen och behovet av en snabb och säker anpassning av elnätet

- ✓ Översyn av energi- och klimatplanering
- ✓ Vägledning för planering enligt PBL
- ✓ Utpekande av riksintresse för energidistribution



Utredningens förslag – prövning

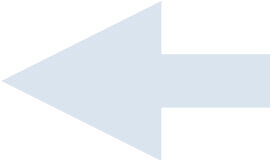
- Prövningar av elnät behöver gå snabbare samt ta större hänsyn till elnätets förmåga att leverera el och beredskap.



Utredningens förslag – prövning (2)

Förutsättningarna för linjekoncession (schematiskt)

- Anläggningen är lämplig
- Ledningens spänning överstiger lokalnätets
- Strider inte mot detaljplan eller områdesbestämmelser
- Nätkoncessionshavaren är lämplig
- Miljöbalken

- 
- ✓ Lämplighetsbedömningen klargörs
 - Behov eller lönsamhet ska prövas enligt i ellagen angivna bedömningsgrunder
 - Det ska också prövas om ledningen har en ändamålsenlig placering i nätet och en ändamålsenlig teknisk utformning i fråga om lik- eller växelström samt spänning
 - Övriga frågor ska inte prövas enligt bestämmelsen om lämplighet

Utredningens förslag – prövning (3)

Förutsättningarna för linjekoncession (schematiskt)

- Anläggningen är lämplig
- Ledningens spänning överstiger lokalnätets
- Strider inte mot detaljplan eller områdesbestämmelser
- Nätkoncessionshavaren är lämplig
- Miljöbalken

- ✓ Miljöprövningen förtydligas t.ex.
 - Byggnad och användning ska vara förenligt med miljöbalken
 - Hushållningsbestämmelserna tillämpas i fråga om ledningens huvudsakliga sträckning vid ändrad markanvändning
 - Vägledning ska ges om fåglar och magnetfält
 - Länsstyrelserna ska se över sin roll



Utredningens förslag – prövning (4)

Valet mellan luftledning och kabel

- ✓ Hänsyn ska tas till ändamålet med ledningen, driftsäkerhet, god kvalitet på överföringen av el och beredskap. I förordning ska anges att
 - Växelströmsledningar 130 kV eller högre i regel ska byggas som luftledningar
 - Markkabel ska utredas för sådana ledningar om angivna kriterier är uppfyllda
 - Föreligger kriterier till skydd för bebyggelse och till skydd från väsentlig skada eller olägenhet för människors hälsa och miljön ska växelströmsledningar 130 kV eller högre byggas som kabel om och i den eller de delar förutsättningarna för kabel är uppfyllda och fördelarna överväger nackdelarna
- ✓ Ersättningsbestämmelserna ska ses över

Utredningens förslag – prövning (5)

Förhandsbesked om lämplighet

- ✓ Den som avser att ansöka om nätkoncession för linje ska få ansöka om förhandsbesked avseende frågan om en eller flera ledningar är lämpliga.
 - Beskedet ska avse frågan om kraven för lämplighet är uppfyllda, dvs. om en ledning behövs/är lönsam och om en planerad placering i nätet, teknisk utformning i fråga om lik- eller växelström eller spänning är ändamålsenlig
 - Ett positivt förhandsbesked ska vara bindande vid koncessionsprövningen
 - Ett positivt förhandsbesked kan också innehålla bedömningar om alternativa utformningar uppfyller vissa krav. En sådan bedömning är vägledande.

Utredningens förslag – prövning (6)

Vissa undantag från biotop- och strandskydd

- ✓ Undantag ska införas från förbuden inom generella biotopskyddsområde och strandskyddsområde för byggande och underhåll av ledningar med linjekoncession
- ✓ Ett begränsat undantag från förbuden inom särskilda biotopskyddsområden ska införas för åtgärder som behövs för att en ledning med linjekoncession ska uppfylla vissa krav i ellagen och elsäkerhetslagen. Gäller om koncessionen beslutades innan biotopskyddsområdet beslutades.

Undantagen bedöms göra marginell skillnad ur miljösynpunkt men spara väsentligt med tid och resurser.

Förväntade konsekvenser



Några konsekvenser

- Möjliggör snabbare elnätsbyggnation vilket bidrar till tidigare elektrifiering och minskning av utsläpp av växthusgaser
- Bidrar till bättre förutsättningar att leva upp till krav i ellagen och elsäkerhetslagen
- Främjar ett system- och beredskapsperspektiv
- Tidigarelägger men ökar inte intrången



Rätt för klimatet

Klimaträttsutredningens slutbetänkande